

Tuottajien yhteistyön markkinavaikutuksia

Csaba Jansik
Luonnonvarakeskus

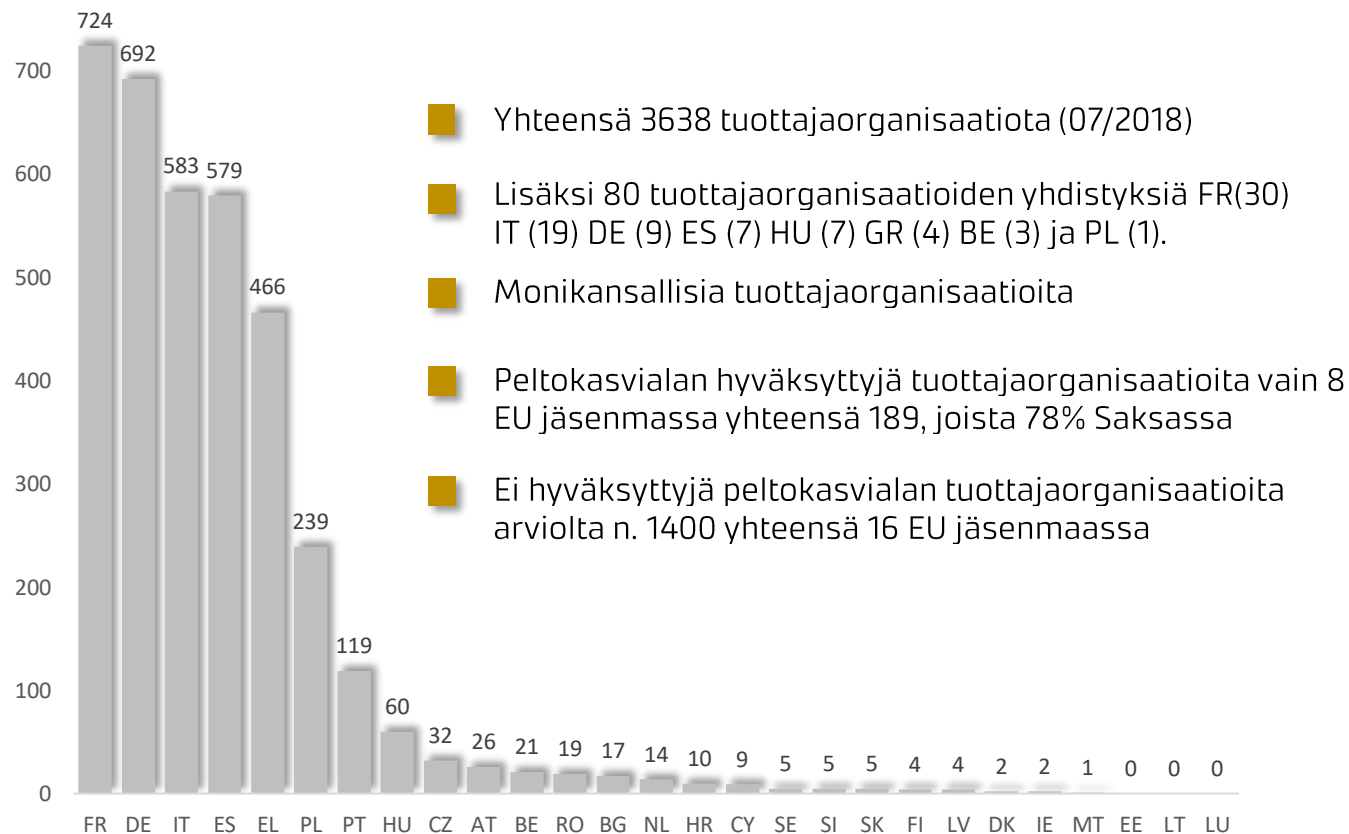
Maataloustuottajien yhteistyö
Tampere, 22.3.2023

EU tilastot

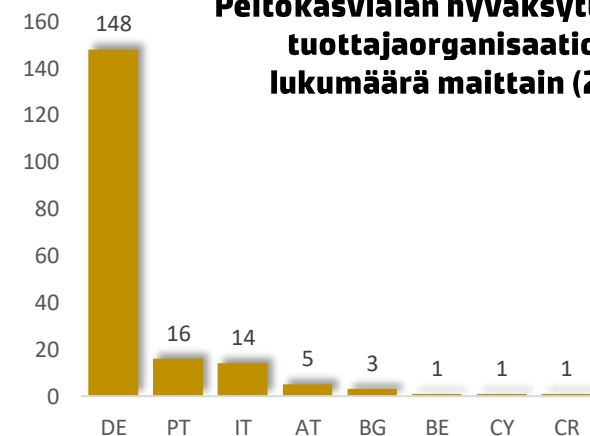

Hyväksytyjen tuottajaorganisaatioiden lukumäärä maittain

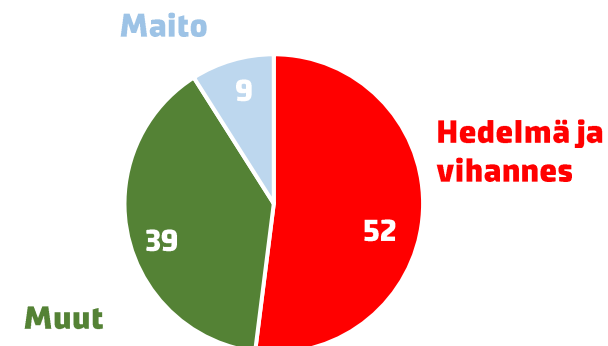
https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/agri-food-supply-chain/producer-and-interbranch-organisations_en#producerorganisations

Peltokasvialan hyväksytyjen tuottajaorganisaatioiden lukumäärä maittain (2018)

<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/de1d238b-28f9-11e9-8d04-01aa75ed71a1>

EU:n tuottajaorganisaatiot tuotantosunnittain (%)

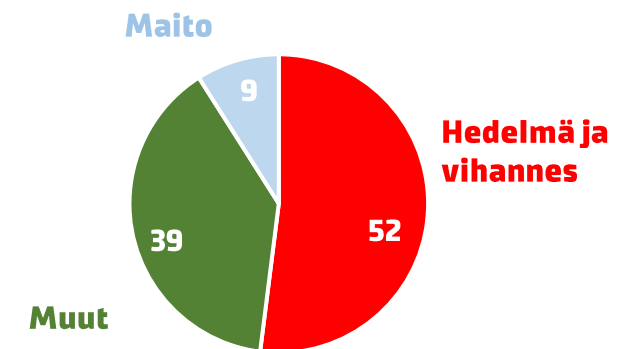

Tuore raportti hedelmä ja vihannesalan tuottajaorganisaatioista EU:ssa

- Vuonna 2020 EU:ssa toimi 1603 hedelmä ja vihannesalan tuottajaorganisaatiota
- Monikansallisia tuottajaorganisaatioita oli 31
- Eniten hevi alan tuottajaorganisaatioita löytyi Espanjasta (527), Italiasta (289), Ranskasta (220), Puolasta (196) ja Kreikasta (128).
- Suomessa hedelmä ja vihannesalan tuottajaorganisaatioita on 3

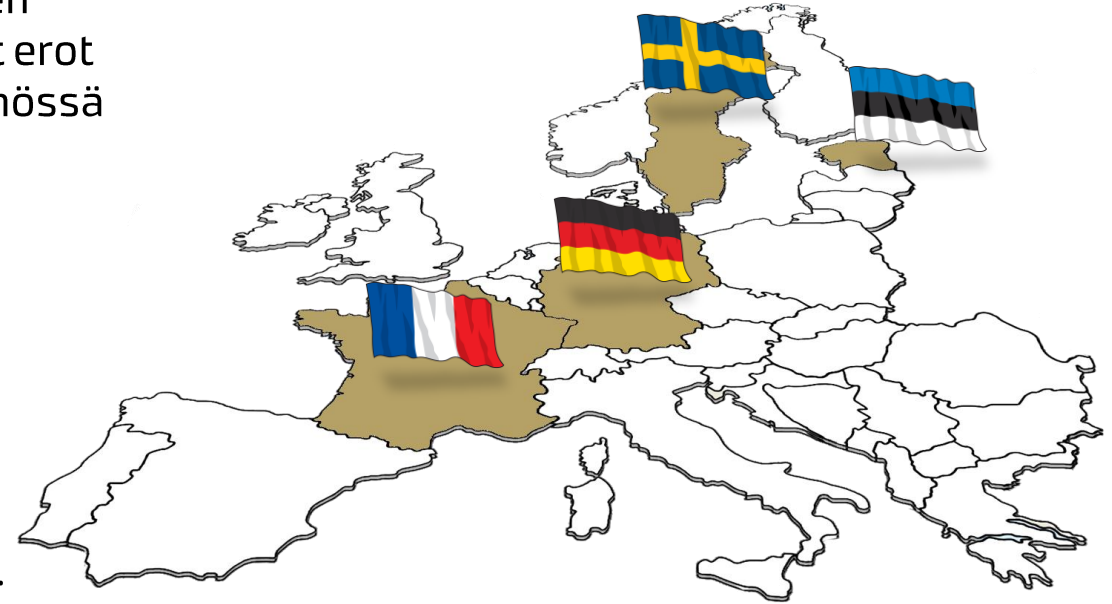
EU:n tuottajaorganisaatiot tuotantosuunnittain (%)

https://agriculture.ec.europa.eu/news/study-shows-crucial-role-producer-organisations-eu-fruit-and-vegetables-sector-2022-12-15_en

KANSAINVÄLINEN VERTAILU

- Tuottajaorganisaatioiden määrä EU:ssa on noin 3500. Niiden yleisyys EU-maissa vaihtelee. Tätä selittävät maakohtaiset erot markkinarakenteessa, tuotantosuuntauksissa, lainsäädännössä ja osuuskuntatoiminnan suosiossa.
- Tuottajaorganisaatiot ovat lähtöisin vihannes- ja hedelmäläältä. Sieltä ne ovat levinneet myös muille tuotannon aloille. Ne on perustettu alueellisista lähtökohdista vahvistamaan alkutuottajien neuvotteluvoimaa niin myynneissä kuin ostoissa. Tavoitteena on myös ollut myynti- ja markkinointikulujen minimointi, yhteisinvestoinnit ja laatustandardin luominen.
- Kansainväliseen vertailuun valikoitui yhteensä neljä maata, joista tiivistelmä esitetään nyt Ranskasta ja Saksasta.

RANSKA

Tuottajaorganisaatiot ja osuuskunnat

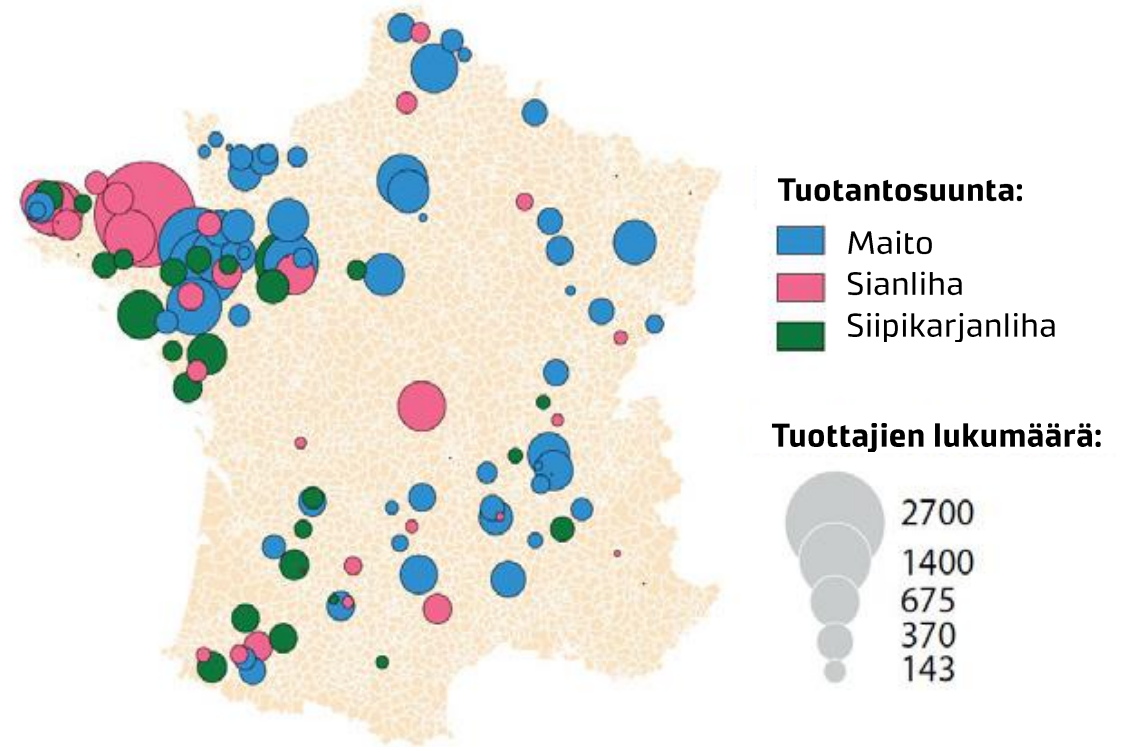
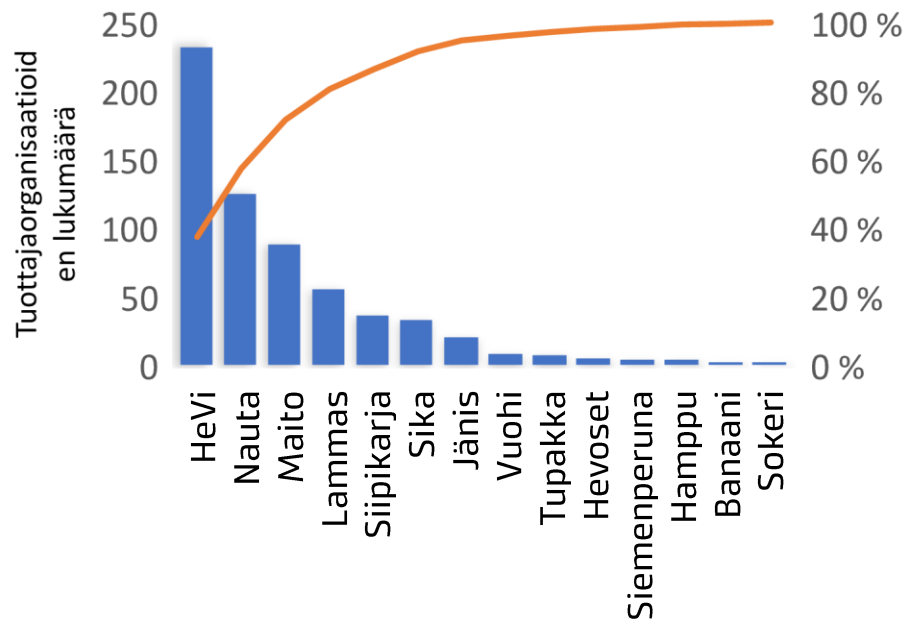
Xavier Irz
Csaba Jansik

Jakauma tuotantosuunnittain ja alueittain

- Yli 700 hyväksyttyä TO:ta, yli 20% EU:n tuottajaorganisaatioista
- Tuotantosuintien välistä vaihtelua
- Ei yhtään peltokasvialalla

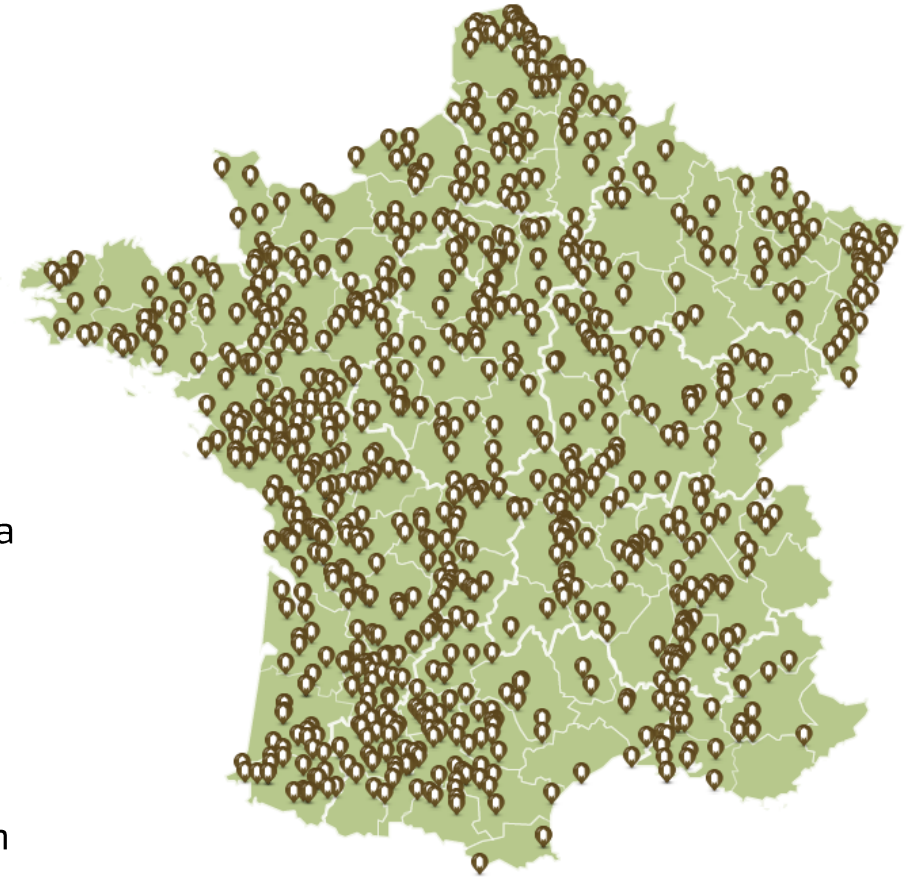

- Epätasainen maatieteellinen jakauma seuraa maataloustuotannon jakaumaa
- Kokoluokissa suurta vaihtelua

Miksei ole tuottajaorganisaatioita peltokasvialalla?

- Historialliset syyt, viljamarkkinoiden organisointi 1930-luvulla erillislailla, osuuskuntien perustamisalta
- Silloin perustetuilla organisaatioilla kysyntää ja tarjontaa koordinoiva- sekä viljanhankintarooli
- Viljasektori on läpinäkyvä, hinnat laajalti tiedossa
- Hintojen riskienhallinnalla edistykselliset ratkaisut
- Viljat (ja muut peltokasvit) ovat helposti ja pitkään varastoitavissa verrattuna muihin tuotteisiin
- Merkittävänä syynä vahvat osuuskunnat ja lisämotiivin puute
- Nykyään keskustellaan erikoispeltokasvien tuottajaorganisaatioiden perustamismahdollisuuksista: luomu, riisi, sokerijuurikkaat. Taustalla uuteen CAP:iin liittyvät odotukset.

Ranskan viljaosuuskunnat

- Ranskan viljasektorissa osuuskunnilla on erittäin pitkät perinteet ja vahva asema. Kaupalliseen tarkoitukseen kerätystä viljasta 70% kulkee osuuskuntien kautta.
- Osuuskuntatoiminta on säädetty tiukasti, viljanostoja saa harjoittaa vain valtion hyväksymä osuuskunta tai yritys. Osuuskunnat saavat toimia vain itse määräämällä rajatulla alueella maantieteellisesti. Osuuskunnan liikevaihdosta vähintään 80% on tultava omien jäsentensä kanssa tehdyistä kaupoista.
- Osuuskunnilla on sekä tuotantopanoshankintaa, varastoja ja laitteita että markkinointitoimintaa. Viljakaupalla on kovan kilpailun takia ohut marginaali, varsinainen tulos tehdään tuotantopanosten kaupalla.
- Ranskassa on ollut meneillään vauhdikas konsolidaatio sekä fuusioiden että osuuskuntien unionien kautta.
- Osuuskunnilla on kaksi strategista vaihtoehtoa: erikoistuminen viljoihin ja öljykasveihin tai diversifikaatio.

SAKSA

Vilja-alan tuottajaorganisaatiot ja osuuskunnat

Johanna Auer
Raija Heimonen

Jakautuminen alueittain ja tuotantosunnittain

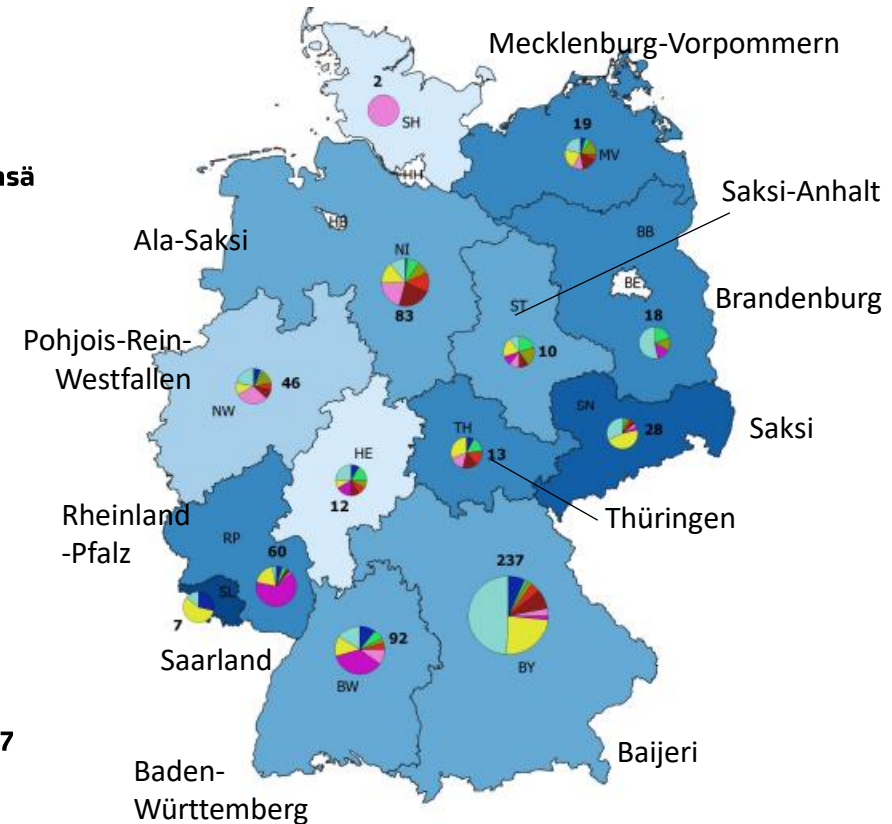

Saksassa toimii noin 600 tuottaja- ja toimialaorganisaatiota joista 127 on keskittynyt viljaan

Tuottajaorganisaatioiden määrä/1000 tilaa osavaltioittain

Tuottajaorganisaatioiden määrä

Osavaltio	Vilja	Maito	Sianliha	Viini	Peruna	Naudanliha	Siipikarjan liha	Hedelmät ja vihannekset	Muu	Yhteensä
Schleswig-Holstein (SH)			2							
Hessen (HE)	1	3	1	2	1	1	1	2	1	
Saksi-Anhalt (ST)	2			1	1		2	2		
Mecklenburg-Vorpommern (MV)	2	3	3		3	1	3	1	1	
Saarland (SL)	4	1							2	
Thüringen (TH)	4		5		2	2		2	1	
Brandenburg (BB)	5	9	2				2	3		
Nordrhein-Westfalen (NRW)	5	10	15		5	3	5	1	3	
Ala-Saksi, Niedersachsen (NI)	11	9	28		19	12	9	7	1	
Rheinland-Pfalz (RLP)	11	2	1	34	2			2	3	
Baden-Württemberg (BW)	12	17	9	38		5	4	6	10	
Saksi (SN)	13	10	2	1	1	1	1	1		
Baijeri (BY)	57	114	14	4	19	15	6	3	16	
YHTEENSÄ	127	178	82	82	53	40	32	30	38	627

Lähde: Wember C., Sterly S., Schiffer T. (2021): Institutionelle Förderbedarfe von Erzeugerorganisationen Möglichkeiten zur Stärkung landwirtschaftlicher Betriebe, Institut für Ländliche Strukturforchung (IfLS) an der Goethe-Universität Frankfurt am Main

Anzahl Erzeugerorganisationen pro 1000 Betriebe
 0-1 1-2 2-3 3-4 4-5 5-6
 Anzahl der Erzeugerorganisationen pro Sektor
 Milch Wein Kartoffeln Geflügelfleisch Sonstige
 Getreide Schweinefleisch Rindfleisch Obst
 Datenquellen: BKG (2020), BLE (2020)

Abbildung 2 Anzahl von EO in den Bundesländern pro 1000 Betriebe²³

Case study (2/2)

Erzeugergemeinschaft Qualitätsgetreide und Ölsaaten Thüringen w. V.

”Laatuviljojen ja öljykasvien tuottajaorganisaatio”

Tällä hetkellä 79 jäsentä (vaihtelee vuosittain 75-80 välillä)

Jäsenyydestä ovat kiinnostuneita oikeudellisesta muodosta riippumatta kaikki viljelytilat, joiden koko on 100 ha - 5 000 ha.

Palvelut jäsenille

1. Keskitetty osto- ja myyntitoiminto
2. Sopimusten ja valitusten laadinta
3. Laatujärjestelmä DIN ISO 9001 standardin mukaisesti
4. Markkinatietojen analysointi ja keskittäminen
5. Neuvottelut jälleenmyyjien ja jalostajien kanssa
6. Viljelysuunnitelmat ja niiden arviointi
7. Analyysipalvelut
8. Logistiikka (kuljetus ja varastointi)
9. Rehujen, koneiden ja työntekijöiden hankinta
10. Kokousten, retkien ja kone-esittelyiden järjestäminen
11. Verkostoituminen: kokemusten vaihto
12. Ammattikirjallisuuden ja lehtien lainaaminen

Laadun hallintaa lukuun ottamatta kaikki muu toiminta on sen jäsenilleen vapaaehtoista.

SUOMI

An aerial photograph of a rural landscape in Finland. In the foreground, a farmstead is visible, featuring several red barns with grey roofs, a yellow house with a red roof, and a smaller red building. The farm is surrounded by large, green fields with visible plowing patterns. In the background, a large lake is nestled among dense forests. The sky is overcast.

Csaba Jansik

Suomen lähtökohdat

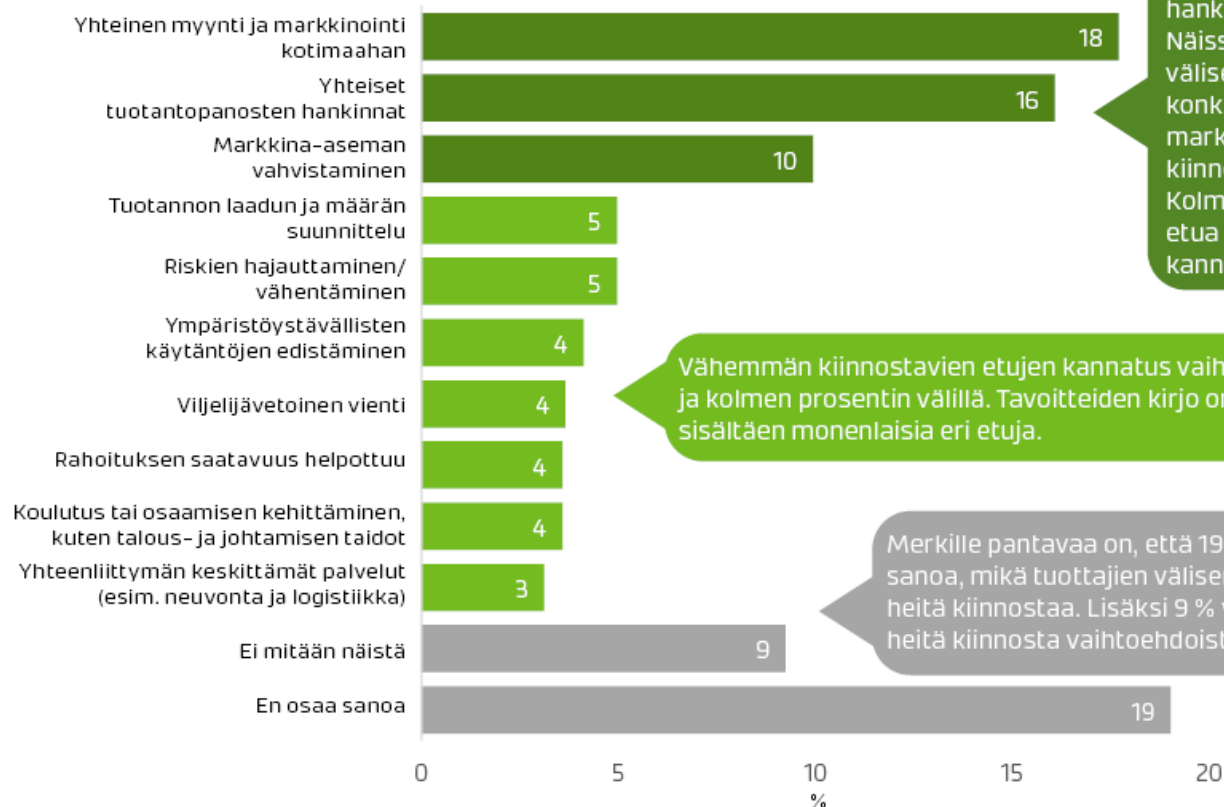

- Suomen edellytykset kasvinviljelytilojen yhteistyölle eroavat muista Euroopan maista huomattavasti.
- Tuottajien yhteistyö on ollut vankka kotieläinsektoreilla perinteisen osuuskuntatoiminnan kautta, mutta **yhteistyö on jäänyt vähäiseksi peltokasisektoreilla**.
- Suomalaisilla kasvinviljelytiloilla on **laajalti omaa varasto ja kuivauskapasiteetti** karkeasti koko vuoden tuotannon verran.
- Maatilavarastoinnin lisäksi on **iso valtion omistama siilokapasiteetti**, Suomen viljavan hallinnoima terminaaliverkosto, mutta viljelijöiden yhteisomistuksessa olevaa keskitettyä varasto- tai kuivauskapasiteettia Suomesta ei löydy.
- Suomessa on tällä hetkellä 9 tuottajaorganisaatiota
 - pääosa vihannes- ja marja-aloilla
 - nyttemmin myös lammas-, kananmuna-, maito-, ja peruna-aloilla
 - peltokasvialalla ei toimi yhtään tuottajaorganisaatioita

Viljelijäkysely tuottajayhteistyöstä

Mitkä tuottajien välisen yhteistyön eduista kiinnostavat eniten?

n=1287

Kiinnostavimpina tuottajaorganisaatioiden etuna kyselyaineiston mukaan ovat yhteinen myynti ja markkinointi kotimaahan (18 % vastaajista) sekä myös yhteisten tuotantopanosten hankinta (16 % vastaajista). Näissä molemmissa yrittäjien välisen yhteistyön edut tulevat konkreettisesti esille. Myös markkina-aseman vahvistaminen kiinnosti 10 % maatalousyrittäjistä. Kolmea kiinnostavinta etua yhdistävä tekijä on kannattavuuden parantaminen.

Vähemmän kiinnostavien etujen kannatus vaihteli viiden ja kolmen prosentin välillä. Tavoitteiden kirjo on suuri sisältäen monenlaisia eri etuja.

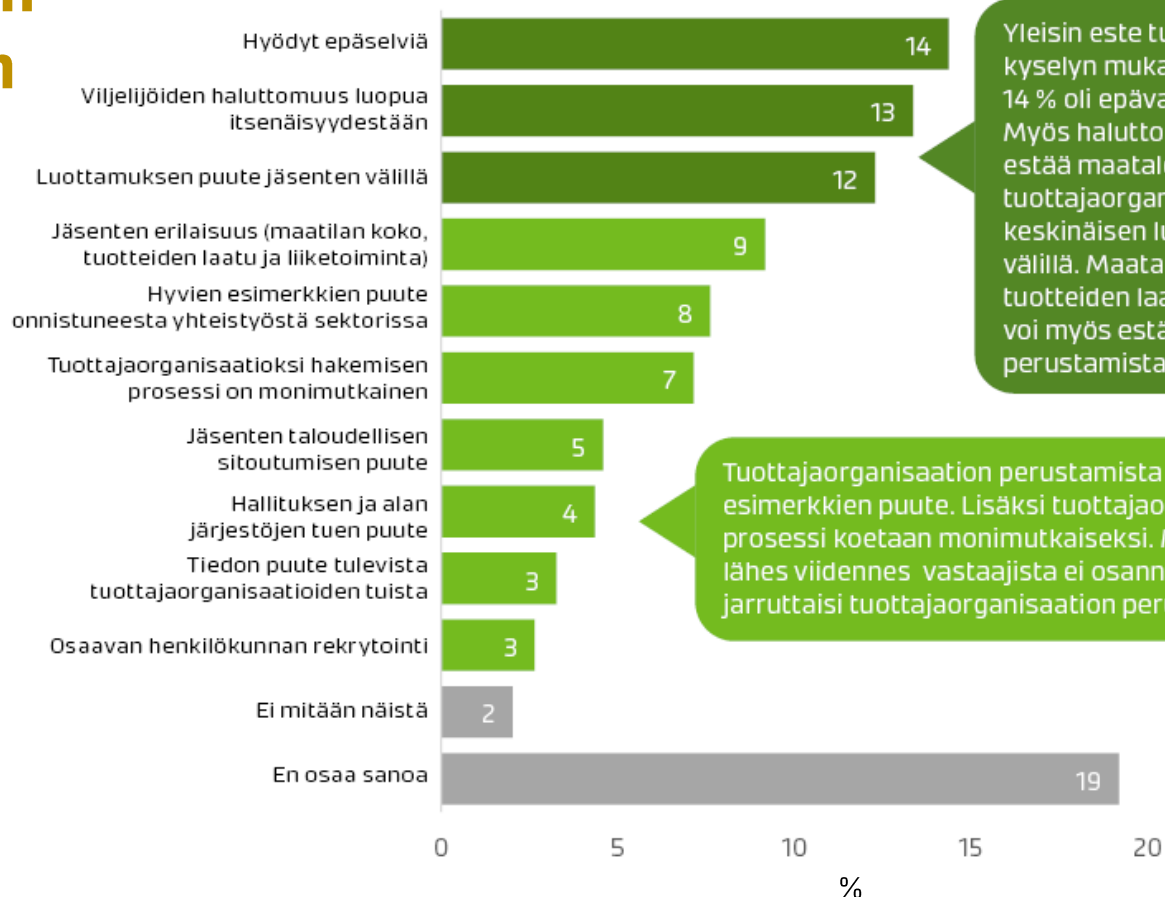
Merkille pantavaa on, että 19 % vastaajista ei osannut sanoa, mikä tuottajien välisen yhteistyön eduista heitä kiinnostaa. Lisäksi 9 % vastaajista kertoi, ettei heitä kiinnosta vaihtoehtoista mikään.

Lähde: Tuottajaorganisaatioista neuvotteluvoimaa maatalousyrittäjille, Luonnonvarakeskus, Policy Brief 4/2022.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-494-4>

Viljelijäkysely tuottajayhteistyöstä

Mitä esteitä näet tällaisten yhteistyöorganisaatioiden syntymiselle?

n=1287

Yleisin este tuottajaorganisaation perustamiselle kyselyn mukaan on hyötyjen epäselvyys. Vastaajista 14 % oli epävarmoja tai epätietoisia hyödyistä. Myös haluttomuus luopua itsenäisyydestä estää maatalousyrittäjiä perustamasta tuottajaorganisaatiota. Esteeksi koetaan myös keskinäisen luottamuksen puute maatalousyrittäjien välillä. Maatalousyritykset eroavat toisistaan koon, tuotteiden laadun ja liiketoiminnan osalta, mikä voi myös estää osaltaan tuottajaorganisaation perustamista.

Tuottajaorganisaation perustamista estää myös hyvien esimerkkien puute. Lisäksi tuottajaorganisaatioksi hakemisen prosessi koetaan monimutkaiseksi. Merkittävää on myös, että lähes viidennes vastaajista ei osannut määritellä sitä, mikä heitä jarruttaisi tuottajaorganisaation perustamisessa.

Lähde: Tuottajaorganisaatioista neuvotteluvoimaa maatalousyrittäjille, Luonnonvarakeskus, Policy Brief 4/2022.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-494-4>

Suosituksset

- 1** Maa- ja metsätaloustalousministeriö nimittää **kansallisen vastuutahon** tuottajaorganisaatioille.
- 2** **Luottamus pääomaa** kasvatetaan viljelijöiden välisellä keskustelulla, vuorovaikutuksella ja asiakaslähtöisellä neuvonnalla.
- 3** Luodaan vahva kansallinen ja alueellinen **neuvontaverkosto**, digitaalisuutta unohtamatta.
- 4** Luodaan kanava, joka mahdollistaa toimijoiden, asiantuntijoiden ja virkamiesten välisen **säännöllisen dialogin**.
- 5** Perustetaan alusta, jossa nostetaan esille **käytännön esimerkkejä hyvistä toimintatavoista**.
- 6** Tuottajaorganisaatio sekä muut **yhteistyömuodot** tulisi ottaa entistä vahvemmin **mukaan maatalousalan koulutukseen** (yliopisto- ja AMK-tutkinto tai toisen asteen koulutus) konkreettisten esimerkkien avulla.
- 7** Rohkea panostaminen digitaaliseen toimintamalliin ruokaketjun muiden toimijoiden sekä ICT- ja energiasektorin kanssa yli toimialarajojen.
- 8** **Laajennetaan toiminnan ja investointien tukia** kaikille maatalous- ja kotieläintuotannon tuottajaorganisaatioille.

Lähde: Tuottajaorganisaatioista neuvotteluvoimaa maatalousyrittäjille, Luonnonvarakeskus, Policy Brief 4/2022. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-494-4>